

מסורת הש"ס

(א) ב"ק מ"ג (ב) נלקמן [כ"ג:]
(ג) ב"ק מ"ה.

גליון הש"ס

נמרא המוכר שור. ע"י יוסלמי פ"ה דשניעות על מנאי דשאל לא ימסר לו פרה הורסת בשביעות: רשב"ם ד"ה (יבול לומר) [לשחיטה] ב' ואפילו שיען חד טניחו בר. תמוה לי כלם המוקח אומר כדי גם לסומכוס אין מוילין ממט דקדקני במתניתין דב"מ השואל אמר שטורה מתה והשואל אינו יודע פטור ונע"ג: בא"ר ובפ"ה סא יובב. ק"ל לא התם דלן כלן ממוזן ולא חוקק מרי"ק גם לנעמן חולקים:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לשחיטה מכרתי קן אמאי ולמיזי אי:

מוסף רש"י

לנכסתא. לנכסתא רב"ק וליחזי דמי היכי ניהו. דמי דלוק קרין (שם).

מוסף תוספות

א. ומה שלא צמחה לפי שדעין לא הגיע זמן הוריעה. ר"ש. ב. [ולכן] תליא התם בחסרון הזמן, ולא נתן הטעם בחסרון הוריעה. מהר"ם. ג. שיש לפניה מאותן זרעים ממש ואנו מכירין בהן שאינם ראויים לצמחה וכו'. יטע"ב. ד. [ו]הכי פירוש מהו דתימא זיל בתי רובא אע"פ שהדמים מסייעים למוחזק קמ"ל. ט"ז. ב"ק. ה. [ד]גלוי דעתיה דלוקח הוא דבעינן, אי לדידיא ובין אי לשחיטה לן ובין, ולא איכפת לן בדעתיה דמוכר בהכי. כ"י. עיין יטע"ב.

המוכר פירות. סתם ולא פירש אם לזריעה אם לאכילה: וזרעו. הלוקח: ולא נמחו. לא מציעה פירות דליכא דזין לזריעה ואיכא דזין לאכילה ומאי למימר לאכילה מכרתי קן ואין כלן מקח טעות כלל אלא אפילו זרע פשתן דרזו הפשתן הנקח

צועלם לזריעה קונין אותו דכיון דליכא דזין נמי לאכילה כדאמרין (גדרים דף מט.) לוליצא דכיתנא לכותמא אינו חייב באחריותו דמאי למימר לאכילה מכרתי קן דצממנא לא אוליין בתר רובא דשמואל בגמרא. ודוקא זרע פשתן משום דהוי לאכילה אבל זרעוני גינה כגון זרע כרוב וקפלוט שאינו נאכל כלל חייב באחריותו שרשב"ג אומר וזרעוני כו' הכי מפרש בגמרא: חייב באחריותו. דהוי מקח טעות והרי הוא כענין של זית ונמאל של שקמה יין ונמאל חומץ דהוי מקח טעות וכל שכן כגאן דהתם מיהא איכא דניחא ליה בהכי ואיכא דניחא ליה בהכי אבל הכא

כיון דלאכילה לא חזו ולזריעה לא חזו אין לו תקנה אלא להסקה ואפילו דמי עשים לא ישלם לו לוקח דהא לא נהנה בהם כלום וגם לא שלח בהן יד דנתיבצ באחריותו וכמי שאמר לו מוכר קן זרע אותם דמי דרזא לזרע וצנינא: גמ' איסור. לנקמן [ג] פריך עלה ממתניתין הלכך נקט לה הכא: ונמאל שיהי נגחן. קודם מכירה ואין ראוי אלא לשחיטה: מקח טעות. כיון ונמאל חומץ והדרי חזי כדמפרש טעמא לקמיה [פ"ב] דרובא לרדיא וצני: יכול לומר לו כו'. דצממנא לא אוליין בתר רובא אלא אחר טענה טובה: לשחיטה מכרתי קן. דהא איכא דזין לשחיטה ורובא לאו כלום הוא והוא ליה כי פלגא ופלגא והמוציא מחבירו עליו הראיה. ואפילו לסומכוס דאמר בפרק שור שנגחא ממון המוטל בספק חולקין וקיימא לן כוותיה דקמס לן תנא התם כוותיה ה"מ כגון שור שנגח את הפרה ונמאל עוצרה בזה ואין ידוע לבית דין היאך היה המעשה אם ילדה קודם נגיחה או אחר כן ו'אפילו טעין חד מינייהו טענת דרי ואידך טענת שמא כדאמרין התם ו'וכמו סבא ויצם בנכסי ספק בפרק החולץ (יבמות דף נה.) דקיימא לן חולקין משום דאין ידוע אם בן ט' לראשון וירשנו זקנו או בן ז' לאחרון וצנו של יצם הוא אבל הכא שאנו יודעין היאך היה המעשה הרי זה מכרן לזה סתם ונתגלה הדבר שהיה נגחן קודם לכן הכא מודה סומכוס דלא הוי ממון המוטל בספק אלא אוליין בתר ההוא שטוען יפה דכיון דרובא לא כלום הוא לא היה לו למוכר לפרש אלא הלוקח הוה ליה למימר לרדיא קבעינא ליה ומדלא פי' הפסיד ולא דמי לין ונמאל חומץ (לעיל פ"ג.) דהתם יין קתבע מיניה דמוכר בזה: ה"ג וליחזי אי גברא דזין לרדיא לרדיא אי גברא דזין לנכסתא לנכסתא. כלומר ה"ד דפליגי רב ושמואל ליחזי אי האי גברא עובד אדמה הוא ולא טבח ורגיל לקנות שוורים לחרישה וכגון שהיו מכירין זה את זה ודאי לרדיא זצין ואפי'

לשמואל ליהוי מקח טעות דכיון שמכירין זה את זה הרי כאליו פירש לו מכור לי שור לחרישה ודמי למוכר זרעוני גינה שאין נאכלין דנמסתא חייב באחריותו: דזין לנכסתא. כגון טבח שאינו עובד אדמה: דזין לרדיא יתירין הרבה על דמי שחיטה: וליחזי. אי דמי רדיא לרדיא אי דמי נכסתא לנכסתא כיון דהאי גברא עביד דזין להכי ולהכי היה לנו לילך אחר הדמים ונימאל הדמים מודיעים דשור לרדיא קונין בעשרים דינרים ולשחיטה צ" דינרים. ויחזי אי דמי רדיא יחזי להי' דינר הדמים מודיעים לרדיא זצין והרי זה מקח טעות כמוכר יין ונמאל חומץ ואמאי קאמר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתי קן דהא לרדיא זצין דהא אפילו לשחיטה זצין כיון דדמי רדיא קביל מיניה דלוקח מקחו בטל דנתיבצ יתר משתום דהא לא חזי לרדיא שהי נמאל נגחן ואינו שוה אלא י' דינרים לשחיטה ואי דמי נכסתא יחזי להי' דהא לנכסתא זצין ואף על פי ששוה י' דינרים כמו שנתן קאמר רב דהוי מקח טעות ונפקא מינה לטרחא דלקמן ואמאי לימאל הדמים מודיעין דהא אפילו לרצון דאמר בפרק המוכר את [הספינה] (לעיל דף ע"ו:) אין הדמים רחיה הני מיילי גבי מכר את הנלמד לא מכר את הבקר וכדאוקיימנא בדוכתא דקרי ללמד למד ולבקר בקר ואיכא חיי דקרי ליה לבקר למד דלאו כולי עלמא קרו ליה לבקר למד איכא דלמימר דהאי לוקח היה מנהיג דקרי לבקר בקר והלכך קא"ל מוכר מוכרתי קן ולא בקר שהמוציא מחבירו עליו הראיה והלכך על הלוקח להציא רחיה שהוא מאותן הרגילין לקרוא לבקר למד ומדלא מייתי רחיה מפסיד אבל הכא דהאי גברא זצין לרדיא ולשחיטה מודו רצון דהדמים מודיעים דכיון דידעין צודאי בזהאי לוקח דרגיל לקנות לרדיא וגם הדמים מודיעין הלכך הדמים רחיה דכי האי גוונא נמי אמרינן התם היכי דמי אי דקרו ליה ללמד למד כו' אלא דקרו ליה נמי לבקר למד כולה זצין ליה אלמא היכא דכל בני העיר קורין לבקר למד אע"פ שקורין לו לפעמים בקר אמרינן דכוליה זצין דכיון דידעין ביה בזהאי לוקח שרגיל לקרות נמי לבקר למד כשאר בני העיר וגם הדמים מודיעין דבקר עס למד זצין הלכך אמרי רצון דהדמים רחיה וה"נ כיון דהאי גברא זצין לרדיא ולשחיטה והדמים מודיעין דלרדיא זצין ודאי כיון דליכא מילתא דמוכחא הדמים רחיה. כן נראה בעיני: דאייקר צישרא כו'. וליכא דמים מודיעין. ואיכא דגרס דזל רדיא וקס כי צישרא והיינו הך: ובעי גמרא נמאל נפקא מינה. פלוגתא דרב ושמואל מאחר ששוה יפה מה שנתן צו: לטרחא. טורח מכירת השור לשטון ולמוכר הבשר הלכך אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזי לו המוכר דמיו: ה"ד. דהוי מקח טעות והתמיצ המוכר להחזיר הדמים:

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא צב.

המוכר פירות. וזרעוני גינה שאינם נאכלים חייב באחריותו. תימה אמאי חייב באחריותו לימאל ליה מה שלא נמחו לפי שלא זרעו אותם בזמן שהיו רחיים לזריעה דהכי אמרי' בהמקביל (ב"מ דף ק"ה:) דמתן המקביל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה אם

מכת מדינה [היא] מנכין לו מן הדמים ואמר עלה ר"ל בגמ' (שם ק"ו:) חגב אכל זרעה ולא נמחה מצי אמר ליה [צעל הקרקע] כל (כי) [ימין] זרע זרע ליה [ואולי] כו' ויש לומר דהתם מיירי במכת מדינה דכולהו באגי נמי לא נמחו וליה לן למימר מילתא למפרע שלא הוי רחיון שכל בני באגי זרעו זרע שאינו ראוי לזריעה^א אי נמי הכא מיירי דליגלא מילתא למפרע שלא הוי רחיון לזריעה כלל^ב וכן משמע בגמרא דליכא למאן דמחייב לשלם אפי' ההואה ואין סבירא לחייבו כלל כל ההואה אלא כשלא הוי רחיון כלל לזריעה וידע המוכר שלא היה ראיה

לזריעה: ולי'חזי אי דמי רדיא וכו'. דאפי' לרצון [לעיל ע"ו:] דאית להו דאין הדמים רחיה היינו התם דוקא דרובא דקרו ללמד למד דרובא וחוקק מסייעין למוכר ולהכי אין הדמים רחיה להכחיש רוב וחוקק ואפי' לפי ספריס דגרסי דליכא דקרו ללמד למד כו' ולא גרסי רובא מכל מקום אין כח דדמים להכחיש החוקק אבל הכא דרובא לרדיא זצין ואיכא חוקק כנגד אותו רוב שהמוכר מוחזק אפי' רצון מודו דיש לדמים רחיה לסייע לרוב או לחוקק ובהכי אמי שפיר הדיא דריש פרק המניח (ב"ק דף כ"ו.) וס' אפילו אליבא דרב גבי היינו כד היינו חצית דקאמר לא צריכא דרובא קרו לחציתא חציתא ולכדא כדא מהו דתימא זיל בתר רובא קמ"ל דאין הולכין בצממון אחר הרוב דאפילו רב מודה התם דאין הולכין אחר הרוב כיון דדמים מסייעין לבעל הכד המוחזק^א והוא דרין דה"מ למימר התם איפכא מהו דתימא זיל בתר חוקק קמ"ל דאין הולכין בצממון אחר חוקק אלא אחר הרוב אם היו דמים מסייעים לרוב אבל זה לא היה שום חידוש לרב ומיניה בלאו הכי מפרש רבינו תם דאמי אפילו כרב משום דיכול לומר המוכר ללוקח קים לי בנפשי שאני מן המיעוט דקרו לכדא חציתא וכשהתנה עמו חצית לא יתן אלא כד אכל הכא כמוכר שור ונמאל נגחן אזיל בתר רובא דזני לרדיא והוי מקח טעות דלא מצי אמר ליה מוכר ללוקח אתה מן המיעוט דזני לשחיטה^ב:
למאי נפקא מינה לטרחא. לעיל בהמוכר את הספינה (דף כ"ג.) גבי יפות ונמאלו רעות ואף על גב דאייירי שוה בשוה לא בעי מאי נפקא מינה דזהדיא מוקמינן מתניתין דהתם כשהוקרו והוחלו אך תימה דהכא אמאי לא מוקי לה הכי דנפקא מינה כגון דבשעת לקיחה אייקור צישרא וקס צדמי רדיא אבל אחר כן הוחל אי נמי כשאיננה פחות משתום^א:
אף

לשמואל ליהוי מקח טעות דכיון שמכירין זה את זה הרי כאליו פירש לו מכור לי שור לחרישה ודמי למוכר זרעוני גינה שאין נאכלין דנמסתא חייב באחריותו: דזין לנכסתא. כגון טבח שאינו עובד אדמה: דזין לרדיא יתירין הרבה על דמי שחיטה: וליחזי. אי דמי רדיא לרדיא אי דמי נכסתא לנכסתא כיון דהאי גברא עביד דזין להכי ולהכי היה לנו לילך אחר הדמים ונימאל הדמים מודיעים דשור לרדיא קונין בעשרים דינרים ולשחיטה צ" דינרים. ויחזי אי דמי רדיא יחזי להי' דינר הדמים מודיעים לרדיא זצין והרי זה מקח טעות כמוכר יין ונמאל חומץ ואמאי קאמר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתי קן דהא לרדיא זצין דהא אפילו לשחיטה זצין כיון דדמי רדיא קביל מיניה דלוקח מקחו בטל דנתיבצ יתר משתום דהא לא חזי לרדיא שהי נמאל נגחן ואינו שוה אלא י' דינרים לשחיטה ואי דמי נכסתא יחזי להי' דהא לנכסתא זצין ואף על פי ששוה י' דינרים כמו שנתן קאמר רב דהוי מקח טעות ונפקא מינה לטרחא דלקמן ואמאי לימאל הדמים מודיעין דהא אפילו לרצון דאמר בפרק המוכר את [הספינה] (לעיל דף ע"ו:) אין הדמים רחיה הני מיילי גבי מכר את הנלמד לא מכר את הבקר וכדאוקיימנא בדוכתא דקרי ללמד למד ולבקר בקר ואיכא חיי דקרי ליה לבקר למד דלאו כולי עלמא קרו ליה לבקר למד איכא דלמימר דהאי לוקח היה מנהיג דקרי לבקר בקר והלכך קא"ל מוכר מוכרתי קן ולא בקר שהמוציא מחבירו עליו הראיה והלכך על הלוקח להציא רחיה שהוא מאותן הרגילין לקרוא לבקר למד ומדלא מייתי רחיה מפסיד אבל הכא דהאי גברא זצין לרדיא ולשחיטה מודו רצון דהדמים מודיעים דכיון דידעין צודאי בזהאי לוקח דרגיל לקנות לרדיא וגם הדמים מודיעין הלכך הדמים רחיה דכי האי גוונא נמי אמרינן התם היכי דמי אי דקרו ליה ללמד למד כו' אלא דקרו ליה נמי לבקר למד כולה זצין ליה אלמא היכא דכל בני העיר קורין לבקר למד אע"פ שקורין לו לפעמים בקר אמרינן דכוליה זצין דכיון דידעין ביה בזהאי לוקח שרגיל לקרות נמי לבקר למד כשאר בני העיר וגם הדמים מודיעין דבקר עס למד זצין הלכך אמרי רצון דהדמים רחיה וה"נ כיון דהאי גברא זצין לרדיא ולשחיטה והדמים מודיעין דלרדיא זצין ודאי כיון דליכא מילתא דמוכחא הדמים רחיה. כן נראה בעיני: דאייקר צישרא כו'. וליכא דמים מודיעין. ואיכא דגרס דזל רדיא וקס כי צישרא והיינו הך: ובעי גמרא נמאל נפקא מינה. פלוגתא דרב ושמואל מאחר ששוה יפה מה שנתן צו: לטרחא. טורח מכירת השור לשטון ולמוכר הבשר הלכך אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזי לו המוכר דמיו: ה"ד. דהוי מקח טעות והתמיצ המוכר להחזיר הדמים:

עין משפט
נר מצוה

א א מ" פט"ו מה' מניה ה' צ סגנ לאון קע טוש"ע מ"מ כ"י רלג ספיקא:
ב ב מ"י ס"ה א טוש"ע ס"ס כ:
ג ג ד ה מ"י ס"ס ה' טוש"ע ס"ס כ:

רבינו גרשום

המוכר פירות. בסתם לחבור: וזרען ולא צמחו. לפי כי מקולקלין ניהו. אפי' זרע פשתן. מוכר לו דאיכא לימור דזרע פשתן לאו לאכילה קאי אלא לזריעה ודידי למוכר שפיר דלדעת דזריעה קונה לוקח אפי' הכי אם לא צמחו אינו חייב באחריותו דמצי לומר המוכר כסבור הייתי דלאכילה קבעית להו ולא לזריעה: ויש ב"ג אומר וזרעוני גינה שאינן נאכלין כלן באחריותן. משום דהא דדאי ידעיה להו למוכר דלזריעה קבעי להו וזרעוני שפירי הוה ליה לזבני. מכלל דזרע פשתן אינו חייב באחריותו משום דאיכא דקבעי ליה לאכילה או לצורך רפואה: אומר המוכר וכו' ומקשי אמאי פליגי ביה רב ושמואל. ונחזי דהאי גברא דרבן אי לרדיא ובן לצורך חרישה אי"כ מאי טעמא שמואל הא ודאי מקח טעות הוא. ואי לצורך שחיטה ובין מאי טעמא דרב: לא צריכא בגברא דקונה להכי ולהכי שקבץ ועובד אדמה הוא וקונה לרדיא ולשחיטה דהשתא ליכא למיקם עלה דמלתא. ולהכי סבירא ליה לרב ולצורך רדיא ובנה והוי זה מקח טעות. ושמואל אמר יכול לומר לצורך שחיטה ובניה: ומקשי וליחזי אי דמי רדיא יחזי מאי טעמא דשמואל ואי דמי בשרא יחזי מאי טעמא דרב: ומשני לא צריכא דאייקר בשרא לאכילה וקס ברדיא: למאי נפקא מינה. הוואל דדמי חד יהיב בין לרדיא בין לשחיטה. כלומר במאי פליגי הא מצי לזבני לצורך אכילה ולמיקמי מחיי דמים לרדיא. משום דטרחא יתירא ללוקח לזבנה לצורך אכילה להאי ולמיקמי אחורית ומשום הכי פליגי רב ושמואל. ומקשי היכי דמי